

NIEUWE INZICHTEN VAN WEEK 44

DE PERFECTE... STRIJKSTOK

Een minicollege strijkstokken maken van Andreas Grütter. Zodat u zich in de concertzaal realiseert dat niet alleen een viool die mooie klank voortbrengt.

Door **Karolien Knols**
Foto **Frank Ruiter**

De perfecte strijkstok bestaat niet. Wel een perfecte stok voor bepaalde muziek, of een bepaalde speler. Je hebt lichte en zware stokken, flexibele en stugge, korte en lange. Voor Sjostakovitsj heb je een zware, stugge stok nodig die veel definitie geeft. Maar speel je Mozart, dan heb je meer aan een lichte, flexibele stok.

De beste stokken zijn gemaakt door de grote meesters. Door François Xavier Tourte, aan het begin van de negentiende eeuw, en door Dominique Peccatte, die een halve eeuw later furore maakte. Die stokken worden nog steeds verkocht. De beste kosten al snel tweehonderdduizend euro.

Een oude stok heeft, net als een oude wijn, voorsprong op een nieuwe. Omdat hij geschiedenis heeft, en karakter, en je er meer lagen mee kunt maken in de klankkleuren. Als stokkenmaker kan ik alleen maar proberen die oude voorbeelden te benaderen. Dat begint met het gebruik van hout. Het beste hout voor

een strijkstok is pernambuco uit Brazilië. Het heeft een hoog soortelijk gewicht en het is elastisch. Oud hout is het beste, maar het is schaars. Ik heb een keer met twee collega-stokkenmakers een ton pernambuco gekocht, en triest genoeg was daarvan maar 3 procent echt goed. Als een boom niet recht is gegroeid, of te snel, kunnen we er niks mee. Het hout uit de toppen is vaak het mooist, omdat de boom daar, als hij eenmaal het licht heeft bereikt, het langzaamst groeit, en dus compact is. En dat geeft het mooiste geluid.

De beste haren voor een strijkstok komen van paardenstaarten uit Mongolië. Witte haren zijn meer waard dan zwarte, en hoe langer de haren hoe beter. De uiteinden snijd je er namelijk af, daarmee heeft het paard te veel gezwiept. Een kilo paardenhaar kost duizend euro. Niet omdat het haar zo duur is, maar de selectie is tijdrovend. Haar voor haar wordt gecontroleerd op lengte en dikte. Is een paard een keer ziek geweest, dan zijn de haren dunner en

ANDREAS GRÜTTER (59)

Andreas Grütter is sinds 1982 stokkenbouwer. Hij leerde het vak in Italië van Giovanni Lucchi en verdiepte zich in New York bij William Salchow in de geschiedenis van het stokken maken. In zijn atelier in Amsterdam bouwt en restaureert hij stokken. Zijn Gitlis vioolstok is gebaseerd op een klassieke stok van de oude meester Tourte. Hij is vernoemd naar de Israëliëse violist Ivry Gitlis, die met een stok van Grütter speelt.

breken ze. Die zijn dus niet bruikbaar. De hoeveelheid haar op een stok is bepalend voor het op spanning brengen van de snaren van een viool. Tussen de honderd en de honderdtwintig haren voor een vioolstok is goed. Zijn het er te veel, dan moet je als musicus te veel moeite doen, en verlies je kracht.

Je hebt klassieke vioolstokken van 48 gram, en moderne vioolstokken van 68 gram. Praat je over een moderne stok, dan heb ik een voorkeur voor de lichtere stokken, zo rond de 60 gram. Niet alleen hoeft de violist dan minder gewicht te tillen, een lichte stok draagt het geluid verder de zaal in dan een zware. Want die drukt zwaar op de vioolsnaren, waardoor er minder beweging in zit.

Als je praat over een perfecte stok, is het allerbelangrijkste natuurlijk: haalt hij een mooie klank uit de viool? Dat heeft alles te maken met de boventonen die de klank kleuren. Diepe boventonen geven een mooie klank. Hoe hoger de boventonen hoe nasaler het geluid. Dus daar let je als stokkenmaker op. Dicht hout tendereert naar lage boventonen. Elastisch hout naar hogere. Ook de stugheid van de stok is bepalend voor de klank, en die stugheid bepaal ik door de bocht in de stok. Veel bocht zorgt ervoor dat een stok beter op de snaren 'springt'. Maar het betekent ook: een geknepen klank.